

چه کسانی ستمکارتر از آن‌هایی‌اند که دروغ به خدا می‌بندند و اسلام راستین را که به سویشان آمده است، دروغ می‌دانند؟! آیا جایگاه چنین بی‌دین‌هایی در جهنم نیست؟! ۳۲

ولی فقط کسانی که اسلام راستین را به صحنه بیاورند و از عمق جان هم باورش داشته باشند، خودمراقب واقعی‌اند. ۳۳ هرچه دلشان بخواهد، پیش خدا برایشان آماده است. این است پاداش درستکاران! ۳۴ به پاس صداقتشان، خدا حتی بدترین کارهایشان را نیست‌ونابود می‌کند و پاداششان را هم براساس بهترین کارهایشان می‌دهد. ۳۵

آیا خدا کفایت‌کننده بنده‌اش نیست؟! اما بت‌پرست‌ها تو را از غیرخدا می‌ترسانند. هرکه را خدا به حال خودش رها کند، هیچ راهبری ندارد ۳۶ و دست هرکه را خدا بگیرد، دیگر کسی او را به بیراهه نمی‌برد. آیا خدا شکست‌ناپذیر انتقام‌گیرنده نیست؟! ۳۷

اگر از آن‌ها بپرسی چه کسی آسمان‌ها و زمین را آفریده است، حتماً جواب می‌دهند: «خدا». بگو: «اگر خدا بخواهد آسیبی به من برساند، به نظر شما آیا بت‌هایی که به جای خدا می‌پرستید، می‌توانند آسیب را دفع کنند؟! یا اگر بخواهد رحمتی به من برساند، آیا بت‌هایتان می‌توانند جلوی رحمتش را بگیرند؟!» بگو: «خدا برایم بس است؛ چون اهل توکل فقط به او توکل می‌کنند.» ۳۸

بگو: «مردم! هر کاری از دستتان برمی‌آید، بکنید. من هم به وظیفه‌ام عمل می‌کنم. بالاخره خواهید فهمید که عذاب خوارکننده دنیا سراغ چه کسی می‌آید و عذاب دائمی آخرت یقئاً چه کسی را می‌گیرد!» ۳۹ ۴۰

ما این کتاب را برای راهنمایی مردم، حساب شده و هدف دار بر تو فرستادیم. هرکه به راه راست برود، سودش به جیب خودش می‌رود و هرکه به راه کج برود، دودش به چشم خودش می‌رود. تو همه‌کاره آن‌ها نیستی تا به زور به راهشان بیاوری. ۴۱

خدا جان انسان‌ها را هنگام مرگ و هنگام خواب می‌گیرد. در حالت دوم، جان کسی که مرگش را حتمی کرده است، نگه می‌دارد و جان بقیه را برمی‌گرداند تا آن وقتی که مرگ حتمی‌شان فرا برسد. در این کار برای مردمی که فکرشان را به کار بیندازند، نشانه‌هایی از یکتایی خداست. ۴۲

بت پرست‌ها به جای خدا بت‌ها را می‌پرستند، به این بهانه که آن‌ها واسطه‌اند! بگو: «حتی اگر بت‌هایتان مالک چیزی نباشند و قدرت تعقل نداشته باشند، باز هم آن‌ها را می‌پرستید؟!» ۴۳ بگو: «شفاعت در اختیار خداست. فرمانروایی آسمان‌ها و زمین فقط در اختیار اوست و سرانجام فقط به سوی او برتآن می‌گردانند.» ۴۴ هر وقت از یکتایی خدا یادی به میان آید،^۲ کسانی که آخرت را باور ندارند، رو ترش می‌کنند! ولی همین‌که به جای خدا از بت‌هایشان یادی شود، خوشحال می‌شوند! ۴۵

بگو: «خدایا، ای پدیدآورنده آسمان‌ها و زمین، ای دانای پنهان و پیدا، تو خودت بین بندگانت در هر چیزی که سرش اختلاف دارند، داوری می‌کنی.» ۴۶ بدکارها اگر به فرض محال، دو برابر تمام دارایی‌های زمین را هم داشته باشند، برای رهایی از عذاب سخت روز قیامت هزینه‌اش می‌کنند! ولی فایده ندارد. تازه، عذاب‌هایی از طرف خدا برایشان رونمایی می‌شود که اصلاً فکرش را هم نمی‌توانستند بکنند! ۴۷

۱. آیه ۶۰ سوره انعام (ص ۱۳۵) را هم ببینید.

۲. مانند ذکر «لا إله إلا الله» یا گفتن اینکه «همه چیز دست خداست» یا انجام دادن کاری تنها برای رضای خدا یا مؤثرند استن غیرخدا در هستی.

بله، حقیقت کارهای زشتشان برایشان رو می‌شود و همان عذاب‌هایی به جانشان می‌افتد که مسخره‌اش می‌کردند. ۴۸

تا انسان مشکلی برایش پیش بیاید، ما را صدا می‌زند؛ ولی همین‌که از طرف خودمان نعمتی به او مرحمت کنیم، می‌گوید: «این با شَمِّ اقتصادی خودم گیرم آمده است.» نه، بلکه آزمایشی است از طرف خدا؛ ولی بیشترشان سرش را نمی‌دانند. ۴۹

کسانی هم که قبل از آن‌ها بودند، همین حرف را می‌زدند؛ ولی دست‌آوردهای مادی‌شان دردی از آن‌ها دوا نکرد! ۵۰ بالاخره نتیجه شوم این رفتارهای ناپسند به خودشان برگشت. مردم بدکار این زمان هم، نتیجه شوم رفتارهای ناپسندشان به همین زودی‌ها به خودشان برمی‌گردد و نمی‌توانند حریف خدا بشوند. ۵۱ مگر نمی‌دانند خدا روزی هرکه را صلاح بداند، زیاد و کم می‌کند؟! در این تقسیم

حکیمانه روزی، نشانه‌هایی از یکتایی خداست برای مردم باایمان. ۵۲ از طرفم بگو: «آی بندگان من که با بی‌دینی و آلودگی به گناهان به خودتان جفا کرده‌اید، از لطف خدا ناامید نشوید: خدا همه گناهان را با توبه می‌آمرزد. ۱ آخر، فقط اوست آمرزنده مهربان. ۲ ۵۳ و قبل از آنکه عذاب الهی سراغتان بیاید و کسی به فریادتان نرسد، رو به سوی خدا کنید و در برابرش سر تسلیم فرود بیاورید. ۵۴ قبل از آنکه عذاب الهی در اوج غفلت و یک‌دفعه سراغتان بیاید، از بهترین دینی پیروی کنید که از طرف خدا به سویتان فرستاده شده است.» ۵۵

این‌ها را بگو، تا مبادا کسی در قیامت بگوید: «افسوس بر من از کوتاهی‌هایی که در حضور خدا کردم و آیه‌ها و احکام الهی را به مسخره گرفتیم!» ۵۶

۱. دارم امید عاطفتی از جناب دوست کردم جنایتی و امیدم به عفو اوست
۲. اما بی‌توبه، همه گناهان جز بت‌پرستی را برای هرکه صلاح بداند، می‌آمرزد: آیه ۴۸ سوره نساء (ص ۸۶).

یا بگوید: «اگر خدا راهنمایی ام می کرد، خودمراقب می شدم!» ۵۷ یا وقتی عذاب را ببیند، بگوید: «کاش فرصتی داشتم تا به دنیا برگردم و درستکار بشوم!» ۵۸ چرا، آیه ها و نشانه هایم سراغت آمد؛ ولی آن ها را دروغ دانستی و تکبر کردی و بی دین شدی. ۵۹

روز قیامت کسانی را که به خدا دروغ بسته اند، روسیاه می بینی. جایگاه چنین متکبرانی در جهنم نیست؟! ۶۰ خدا کسانی را که مراقب رفتارشان بودند، به خاطر چنین سعادتتی که نصیبشان شده، نجات می دهد. نه از بیرون آسیب می بینند و نه از درون غصه می خورند. ۶۱

خدا آفریننده هر چیزی است و او همه کاره موجودات است. ۶۲ کلیدهای گنج های آسمان ها و زمین در اختیار اوست و کسانی که این قبیل آیه ها و نشانه های خدا را انکار می کنند، سرمایه عمرشان را باخته اند. ۶۳ بگو: «آن وقت به من دستور می دهید که جز خدا را پرستم، ای نادان ها؟!» ۶۴ به تو و به تک تک پیامبران قبل از تو این طور وحی شده است: «اگر بت پرستی، کارهایت هدر می رود و سرمایه عمرت را می بازی! ۶۵ بلکه فقط خدا را پرست و شکرگزار باش.» ۶۶

بت پرست ها بزرگی خدا را آن طور که باید و شاید نشناخته اند و حال آنکه روز قیامت، زمین یکسره در مشیت اوست و بساط آسمان ها به دست قدرت او برچیده می شود! بله، خدا پاک و برتر است از بت هایشان. ۶۷

در شیپور قیامت می دمند. پس هر که در آسمان ها و زمین است، درجا جان می دهد! جز هر آن که خدا بخواهد. آن وقت بار دیگر در آن می دمند. یک دفعه همه شان بلند می شوند و مات و مبهوت نگاه می کنند. ۶۸

صحنه محشر با نور خدا روشن می شود. کتاب به میان می آید و پیامبران و شاهدان اعمال را حاضر می کنند. آن وقت منصفانه و بی آنکه به آن ها ستم شود، بینشان داوری می شود؛ ۶۹ چون کارهای هر کس را به طور کامل به او پس می دهند. تازه، خدا بهتر می داند که چه می کنند. ۷۰

بی دین ها را گروه گروه به طرف جهنم روانه می کنند. وقتی به نزدیکش می رسند، درهایش باز می شود و نگهبانانش از آن ها می پرسند: «مگر پیامبرانی از جنس خودتان برای شما نیامدند که آیه های خدا را برایتان بخوانند و دیدار امروزتان را به شما هشدار بدهند؟!» پاسخ می دهند: «چرا، ولی باور نکردیم. الان هم دیگر وعده عذاب درباره ما بی دین ها حتمی شده.» ۷۱

به آن ها گفته می شود: «به طبقه های جهنم وارد شوید که آنجا ماندنی هستید و بد جایی است جایگاه متکبران!» ۷۲

کسانی را هم که در حضور خدا مراقب رفتارشان بوده اند، گروه گروه به طرف بهشت بدرقه می کنند. وقتی به آنجا می رسند، درحالی که درهایش باز است، با صحنه ای شگفت انگیز روبه رو می شوند. نگهبانانش به آنان می گویند: «سلام بر شما. خوش آمدید! وارد بهشت شوید که در اینجا ماندنی هستید.» ۷۳

بهشتیان می گویند: «خدا را سپاس که به وعده اش درباره ما وفا کرد و سرزمین بهشت را برای ما به یادگار گذاشت تا در هر نقطه اش که بخواهیم، بمانیم. خوب پاداشی است پاداش اهل عمل!» ۷۴

آن روز، فرشتگان را می بینی که به دور مسند فرمانروایی جهان حلقه زده اند و خدا را از سر سپاس، به پاکی یاد می کنند. حال که داوری عادلانه بین همه تمام شد، فرشتگان و بهشتیان می گویند: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ۷۵

سوره غافر

به نام خدای خوب مهربان

ح، میم. ۱

این کتاب فرستاده خدای شکست ناپذیر داناست ۲ که آمرزنده گناه است و توبه پذیر، و مجازاتش شدید است و نعمت هایش مستمر. معبودی جز او نیست و به او ختم می شود آخر عاقبت همه. ۳

غیر از بی دین ها، کسی در آیه های خدا چون و چرا نمی کند. پس پیشرفت های مادی شان در سرزمین های دیگر، مبدا تحت تأثیرت قرار بدهد! ۴ قبلشان قوم نوح و بعدشان گروه های مخالف دیگر، پیامبران را دروغگو دانستند.

هر ملتی توطئه می کردند پیامبرشان را از هر راهی محدود کنند و با حرف های بیهوده جار و جنجال راه می انداختند تا با این کار، حق را پایمال کنند. لذا گریبانشان را گرفتیم! خب، چطور بود مجازات من؟! ۵ وعده خدا درباره بی دین ها این طور حتمی شده است که آن ها جهنمی باشند. ۶

فرشتگانی که اداره جهان را به عهده دارند و فرشتگان مقربی که جزو حلقه نزدیک اداره کنندگان جهان اند، خدا را از سر سپاس به پاکی یاد می کنند و به او ایمان دارند و برای مؤمنان این طور آمرزش می خواهند: «خدا یا، رحمت و علم بی پایانت همه چیز را فرا گرفته. پس پیامرزی کسانی را که توبه می کنند و دنباله رو راهت هستند و از عذاب سوزان جهنم حفظشان کن. ۷

خدایا، آنان را با هر کدام از پدر و مادر و همسر و بچه هایشان که شایسته اند، وارد باغ‌های همیشه سبزی کن که به آنان وعده داده‌ای. آخر، تو شکست ناپذیر کاردرستی. ۸ همچنین، از سختی‌های قیامت حفظشان کن. آن روز به آن‌هایی که از بدی‌ها حفظشان کنی، حسابی لطف کرده‌ای و این است آن کامیابی بزرگ! ۹

به بی‌دین‌ها هم خطاب می‌شود: «نفرت خدا از شما به مراتب شدیدتر است از نفرت شما از خودتان! چون در دنیا به ایمان دعوت می‌شدید؛ ولی باور نمی‌کردید.» ۱۰ آن‌ها در جهنم می‌گویند: «خدایا، دو بار جانمان را گرفتی و دو بار زنده مان کردی. ۱ دیگر معاد را باور کردیم و به گناهانمان معترفیم. حالا، راهی هست برای خروج؟» ۱۱

به آن‌ها می‌گویند: «به هیچ وجه! چون که در دنیا هر وقت از یکتایی خدا یادی به میان می‌آمد، باور نمی‌کردید؛ اما وقتی به جایش حرفی از بت‌ها بود، باورتان می‌شد! پس قضاوت درباره شما با خدای بلندمرتبه و بزرگ است.» ۱۲

هم اوست که آیه‌ها و معجزه‌هایش را نشان‌تان می‌دهد و برایتان از آسمان رزق و روزی می‌فرستد؛ ولی جز آن‌که به طرف خدا رو می‌آورد، کسی به خود نمی‌آید. ۱۳

پس خدا را از ته دل عبادت کنید؛ هرچند بی‌دین‌ها خوششان نیاید. ۱۴ اعلام‌مراتب کمال را خدا دارد، اداره جهان دست اوست و موجودی را که برتر از همه فرشتگان است، به فرمان خودش بر هر کس از بندگانش که شایسته بداند، می‌فرستد تا مردم را درباره روز دیدار خدا هشدار بدهد؛ ۱۵

همان روزی که حقیقت همگان رو می‌شود و چیزی از آن‌ها برای خدا پوشیده نمی‌ماند. او می‌پرسد: «امروز فرمانروایی در اختیار کیست؟» و خودش پاسخ می‌دهد: «در اختیار خدای یگانه مسلط بر همه.» ۱۶

۱. دو میراندن: در پایان زندگی دنیایی و در پایان زندگی برزخی. دو زنده کردن: در ابتدای زندگی برزخی و در ابتدای قیامت.

امروز هرکسی به سزای کارهایش جزا داده می‌شود. ذره‌ای ستم در کار نیست امروز؛ چون خدا به سرعت حسابرسی می‌کند. ۱۷

آن‌ها را از روز نزدیک قیامت بترسان؛ همان وقت که جان‌ها به گلو می‌رسد، درحالی‌که از شدت غم و غصه خودخوری می‌کنند! بدکارها نه رفیق دلسوزی دارند و نه شفاعت‌کننده‌ای که حرفش خریدار داشته باشد! ۱۸

خدا خیانت چشم‌ها و مخفی‌کاری دل‌ها را می‌داند. ۱۹ او به حق داوری می‌کند؛ ولی بت‌هایی که آن‌ها به جای خدا صدایشان می‌زنند، اصلاً چیزی از داوری سرشان نمی‌شود. بله، تنها خدا شنوای بیناست. ۲۰

مگر به گوشه و کنار دنیا سفر نکرده‌اند تا ببینند آخرعاقبت کسانی که قبل از آن‌ها زندگی می‌کرده‌اند، چه شد؟! روی زمین، آن‌ها خیلی قوی‌تر و پیشرفته‌تر از این‌ها بودند. خدا هم به سزای گناهانشان گیرشان انداخت و در برابر خدا حمایت‌کننده‌ای نداشتند. ۲۱ این عذاب برای آن بود که پیامبرانشان دلیل‌های روشنی برایشان آوردند؛ ولی آن‌ها نپذیرفتند. خدا هم گریبانشان را گرفت. آخر، او نیرومند است و مجازاتش شدید. ۲۲

موسی را با معجزه‌هایمان و منطق واضح به سوی فرعون و هامان و قارون فرستادیم. ولی آن‌ها گفتند: «او جادوگری است حسابی دروغگو». ۲۳ ۲۴

وقتی موسی از طرف ما حقیقت را برایشان آورد، گفتند: «از مؤمنان همراهش، مردانشان را بکشید و زنانشان را برای بهره‌کشی نگه دارید.» نقشه‌چنین بی‌دین‌هایی جز نقشی بر آب نیست. ۲۵

۱. بقره، ۴۹ (ص ۸)، قصص، ۴ (ص ۳۸۵): قبل از به دنیا آمدن حضرت موسی علیه السلام، فرعونیان تصمیم گرفتند پسران بنی اسرائیل را بکشند تا نجات‌دهنده‌شان از بین برود. اعراف، ۱۴۱ (ص ۱۶۷): بعد از شکست ساحران هم، خواستند تمام مردان بنی اسرائیل (مرد و پسر) را بکشند و زنانشان (زن و دختر) را برای بهره‌کشی نگه دارند.

فرعون هم گفت: «بگذارید تا موسی را هم بکشم و او هرچه می خواهد، خدایش را برای نجات خودش صدا بزند! چون من می ترسم که او دینتان را تغییر بدهد یا سرزمینتان را به فساد و فتنه بکشاند.» ۲۶

موسی گفت: «از شَرّ هر متکبری که روز حساب را باور ندارد، به صاحب اختیار خودم و شما پناه می برم.» ۲۷

در این میان، مردی مؤمن از خاندان فرعون که ایمانش را مخفی می کرد، گفت: «می خواهید کسی را به جرم این بکشید که می گوید: 'صاحب اختیارم خداست'، حال آنکه از طرف خدا برای شما دلیل های روشن آورده است؟! گیرم دروغگو باشد، دروغش رسوایش می کند؛ اما اگر راستگو باشد، لااقل قسمتی از عذاب هایی که به شما وعده می دهد، سرتان می آید! چون خدا زیاده خواهان دروغگو را به سرمنزل مقصود نمی رساند. ۲۸ آی قوم من، امروز در این سرزمین حکومت دست شماست و شما بر اوضاع مسلطید؛ اما اگر عذاب الهی سراغمان بیاید، چه کسی از ما حمایت خواهد کرد؟!»

فرعون گفت: «شما را فقط به چیزی توصیه می کنم که به صلاحتان می دانم و راه صواب را نشانتان می دهم و بس!» ۲۹

آن مرد مؤمن ادامه داد: «آی قوم من، می ترسم از دچار شدنتان به سرنوشتی که بر سر گروه های مخالف آمده است؛ ۳۰ همان که بر سر قوم نوح و عاد و ثمود و اقوام بعد از آن ها آمد. البته خدا قصد کوچک ترین ظلمی به بندگان ندارد. ۳۱ آی قوم من، می ترسم از وضعیتتان در روز قیامت که صدا به صدا نمی رسد! ۳۲ همان روزی که پشت می کنید و پا به فرار می گذارید؛ ولی در برابر خدا پشت و پناهی ندارید. بله، هر که را خدا به حال خودش رها کند، هیچ راهبری ندارد. ۳۳

البته یوسف هم، قبل از این برایتان دلیل‌های روشن آورد؛ ولی شما در آنچه او برایتان آورده بود، دائم در شک بودید. وقتی هم از دنیا رفت، مدعی شدید خدا هرگز بعد از او پیامبری نمی‌فرستد! خدا شکاک‌های هدردهنده نعمت را این‌طور به حال خودشان رها می‌کند؛ ۳۴ همان کسانی که درباره‌ی آیه‌های خدا چون و چرا می‌کردند، بی‌آنکه هیچ دلیلی در اختیارشان باشد. این کار، هم از نظر خدا و هم از نظر مؤمنان خیلی نفرت‌انگیز و ناپسند است. بردل هر متکبر زورگویی خدا این‌طور مَهر بدبختی و بی‌خبری می‌زند.» ۳۵

فرعون به وزیر خود گفت: «هامان، برای تحقیق بیشتر صدخانه‌ای بزرگ برایم بساز؛ بلکه با آن از اوضاع فلکی مطلع بشوم و با آنکه فکر می‌کنم موسی دروغگو باشد، از خدایش اطلاعاتی به دست بیاورم.»^۱

کارهای زشت فرعون در نظرش این‌طور رنگ‌ولعاب داده شد و از راه خدا بازماند. نقشه فرعون جز نقشی بر آب نبود. ۳۶ ۳۷

آن مرد مؤمن ادامه داد: «آی قوم من، دنبال من بیایید تا راه صواب را نشان‌تان بدهم. ۳۸ آی قوم من، زندگی این دنیا متاعی زودگذر و ناچیز است و فقط آخرت سرای ماندنی است. ۳۹ آن‌هایی که کار بدی بکنند، جز به ماندنش مجازات نمی‌بینند و آنانی که کار خوبی بکنند، چه مرد باشند چه زن، به شرط باایمان بودن، وارد بهشت می‌شوند و در آنجا از روزی فراوان بهره‌مند می‌شوند. ۴۰

آی قوم من، چه شده که من به سوی نجات دعوتتان می‌کنم و شما به سوی آتش دعوتم می‌کنید؟! ۴۱ شما دعوتم می‌کنید که منکر خدای واحد شوم و چیزهایی را به جایش بپرستم که خبری از آن ندارم؛ درحالی که من دعوتتان می‌کنم به سوی آن شکست‌ناپذیر آمرزنده. ۴۲ بت‌هایی که به طرفشان دعوتم می‌کنید، بدون شک نه برای دنیا حرف مفیدی دارند و نه برای آخرت! البته برگشتن ما به سوی خداست. هدردهنده‌های نعمت هم همه جهنمی‌اند. ۴۳ به همین زودی‌ها به حرف‌هایم می‌رسید. امور خودم را به خدا می‌سپارم، که خدا حال و روز بندگانش را می‌بیند.» ۴۴

آخر سر، خدا او را از شرّ نقشه‌هایی که برضدّش در سر می‌پرورانند، حفظ کرد و عذابی شدید به جان فرعونیان افتاد؛ ۴۵ همان آتشی که در عالم برزخ شبانه روز دچارش می‌شوند. روزی هم که قیامت برپا شود، دستور می‌آید: «فرعونیان را وارد سخت‌ترین عذاب کنید!» ۴۶

وقتی در آتش با همدیگر بگومگو می‌کنند، زیردست‌ها به سران خودکامه می‌گویند: «ما در دنیا دنبال‌ه رو شما بودیم. در عوض، حالا شما می‌توانید قسمتی از آتش را از ما دور کنید؟!» ۴۷ سران خودکامه می‌گویند: «فعلاً که همگی مان داخل آتشیم! آخر، خدا بین بنده‌هایش عادلانه قضاوت کرده است.» ۴۸

جهنمی‌ها از نگهبانان جهنم درخواست می‌کنند: «از همان خدایتان بخواهید برای یک روز هم که شده، از شدت عذابمان کم کند!» ۴۹

نگهبانان می‌گویند: «مگر پیامبرانتان دلیل‌های روشن برایتان نمی‌آوردند؟!»
جهنمی‌ها می‌گویند: «چرا.» نگهبان‌ها می‌گویند: «پس خودتان از خدا بخواهید؛
ولی بدانید درخواست شما بی‌دین‌ها به جایی نمی‌رسد.» ۵۰

پیامبرانمان و مؤمنان را در زندگی دنیا و در روزی که شاهدان اعمال برای
شهادت دادن برمی‌خیزند، البته یاری می‌کنیم؛ ۵۱ همان روزی که عذرخواهی
بدکارها فایده‌ای به حالشان ندارد و لعنت و عاقبت به شری در انتظارشان است! ۵۲
در واقع، به موسی کتاب راهنما یعنی تورات را دادیم و آن را میان بنی اسرائیل
به یادگار گذاشتیم ۵۳ که مایهٔ راهنمایی و یادآوری برای مردم عاقل بود. ۵۴
بنابراین صبوری کن که وعدهٔ خدا حق است و از او بخواه که پیامدهای منفی
کارهایت را ببوشاند و هر صبح و شب خدا را به پاکی یاد کن. ۵۵

البته کسانی که به منظور پایمال کردن حقیقت، در آیه‌های خدا چون و چرا
می‌کنند، بی‌آنکه هیچ دلیلی در اختیارشان باشد، فقط عقدهٔ خودبزرگ‌بینی
دارند. البته به منظورشان هم نمی‌رسند! پس پناه ببر به خدا؛ زیرا فقط اوست
شنوای دعاها و دانای نیازها. ۵۶

با اینکه آفرینش آسمان‌ها و زمین باشکوه‌تر از آفرینش انسان هاست، بیشتر
این مردم بی‌دین نمی‌دانند که نمی‌توانند حریف خدا بشوند! ۵۷ نه کوردل با
بینای حقیقت یکی است و نه مؤمنان درستکار با بدکارها. حیف که کمتر به خود
می‌آیید! ۵۸

۱. هر کاری «نتایج ناخواسته» دارد. حتی کارهای خوبی که انسان انجام می‌دهد، ممکن است منافع نامشروع
عده‌ای را به خطر بیندازد یا حسادت عده‌ای دیگر را برانگیزد. در نتیجه، آن‌ها موضع‌گیری می‌کنند و تبلیغات
منفی به راه می‌اندازند. برای خنثی کردن این توطئه‌ها و برای درامان ماندن از پیامدهای منفی‌اش، باید به
خدا پناه برد. اوایل سورهٔ فتح (ص ۵۱۱) و سورهٔ فلق (ص ۶۰۴) را هم ببینید.

قیامت حتماً آمدنی است و جای هیچ شک و شبهه‌ای در آن نیست؛ ولی بیشتر مردم این حقیقت را باور نمی‌کنند. ۵۹

خدا می‌گوید: «فقط مرا بخوانید تا سریع به شما پاسخ بدهم. کسانی که خود را بالاتر از این می‌بینند که مرا بپرستند، به همین زودی‌ها با خفت و خواری وارد جهنم می‌شوند. ۶۰ خداست که شب را تاریک آفریده است تا در آن استراحت کنید و روز را روشن تا به کار مشغول شوید. خدا به مردم لطف دارد؛ ولی بیشتر مردم شکر نمی‌کنند!» ۶۱

این است خدایی که صاحب اختیار شماست. آفریننده هر چیزی است و معبودی جز او نیست. آن وقت چرا از مسیر حق به انحراف کشیده می‌شوید؟! ۶۲ تمام کسانی که آیه‌های خدا را انکار می‌کنند، همین طور از مسیر حق به انحراف کشیده می‌شوند. ۶۳

خداست که کره زمین را برایتان آرام و قرار داد و آسمان را سقف بالای سرتان کرد و به شما شکل و شمایل داد، آن هم به بهترین وجه! از چیزهای پاک و پاکیزه هم روزی تان کرد. این است خدایی که صاحب اختیار شماست. هزار آفرین به خدا، صاحب جهانیان! ۶۴ هم اوست همیشه زنده‌ای که معبودی جز او نیست؛ پس با گفتن ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾، او را از ته دل عبادت کنید. ۶۵

به بت پرست‌ها بگو: «من نهی شده‌ام از پرستش بت‌هایی که به جای خدا می‌پرستید؛ چون دلیل‌های روشن از طرف خدا برایم آمده است و مأمورم که با همه وجود تسلیم صاحب جهانیان باشم.» ۶۶

اوست که جدّتان آدم را از خاک آفرید. شما را هم از ذره‌ای ناچیز و بعدش از لخته‌ای خون می‌آفریند. آن وقت، شما را به صورت نوزاد به دنیا می‌آورد. کم‌کم بزرگتان می‌کند تا به جوانی برسید و دست‌آخر، پا به پیری بگذارید و به مرگ طبیعی از دنیا بروید. البته بعضی‌هایتان قبل از پیری می‌میرید. خدا زندگی‌تان را چند مرحله‌ای کرد؛ شاید عقلتان را به کار بیندازید! ۶۷

هم اوست که زنده می‌کند و می‌میراند. وقتی چیزی را بخواهد، فقط تا فرمان بدهد: «باش»، به سرعت به وجود می‌آید. ۶۸

کسانی که در آیه‌های ما چون و چرا می‌کنند، مگر ندیدی به کجای می‌برندشان؟! ۶۹ همان کسانی که قرآن و آنچه پیامبرانمان را مأمور ابلاغش کردیم، دروغ دانستند. بالاخره خواهند فهمید! ۷۰

وقتی در گردن‌هایشان غل و زنجیر می‌اندازند و میان مواد مذاب به این طرف و آن طرفشان می‌کشاند؛ سپس در آتش، شعله‌ورشان می‌کنند! ۷۱ ۷۲ بعد، از آن‌ها می‌پرسند: «کجا بیدت‌هایی که به جای خدا می‌پرستیدید؟!» جواب می‌دهند: «گم‌وگورشند از جلوی چشم ما! ما که اصلاً چیزی قبل از این نمی‌پرستیده‌ایم!»^۱ بله، خدا بی‌دین‌ها را این‌طور دچار سردرگمی می‌کند. ۷۳ ۷۴

آن عذاب برای این است که در دنیا کیف می‌کردید از ناحقی‌ها. تازه، باد هم به غیب می‌انداختید! ۷۵ به طبقه‌های جهنم وارد شوید که آنجا ماندنی هستید و بدجایی است جایگاه متکبرها! ۷۶

پیامبر! صبوری کن که وعده خدا حق است. چه بعضی عذاب‌هایی را که به آن‌ها وعده داده‌ایم، اینجا نشانت بدهیم چه جانت را بگیریم و در قیامت نشانت بدهیم، به هر حال به سوی ما برشان می‌گردانند. ۷۷

۱. آنقدر در دنیا به «دروغویی» عادت کرده بوده‌اند که حتی در قیامت از آن دست بردار نیستند. آیه‌های ۲۳ و ۲۴ سوره انعام را ببینید.

قبل از تو پیامبرانی را فرستادیم که داستان عده‌ای از آنان را برایت گفته‌ایم و داستان عده‌ای دیگر را برایت نگفته‌ایم. بنای هیچ پیامبری این نیست که بی‌اجازه خدا عذاب بیاورد. وقتی فرمان حتمی خدا برسد، عادلانه داوری خواهد شد و آنجاست که اهل باطل می‌بینند سرمایه‌ی عمرشان بر باد رفته است! ۷۸

خداست که چهارپایان را برای استفاده‌ی شما آفریده است تا از بعضی‌هایشان سواری بگیرید و از بعضی‌هایشان تغذیه کنید ۷۹ و با آن‌ها به مقصد دلخواهتان برسید. البته آن‌ها برایتان منافع دیگری هم دارند. در خشکی سوار این‌ها می‌شوید و در دریا سوار کشتی‌ها. ۸۰ بله، نشانه‌های یکتایی‌اش را نشانتان می‌دهد. خب کدام یک از نشانه‌هایش را انکار می‌کنید؟! ۸۱

مگر به گوشه‌وکنار دنیا سفر نکرده‌اند تا ببینند آخرعاقبت کسانی که قبل از آن‌ها زندگی می‌کرده‌اند، چه شد؟! روی زمین، آن‌ها خیلی قوی‌تر و پیشرفته‌تر از این‌ها بودند. ولی دست‌آوردهای مادی‌شان دردی از آن‌ها دوا نکرد! ۸۲

وقتی پیامبران‌شان دلیل‌های روشن برایشان آوردند، آن‌ها به اندک توانایی‌هایی که داشتند، دل خوش کردند و بالاخره همان عذاب‌هایی به جان‌شان افتاد که مسخره‌اش می‌کردند. ۸۳

همین‌که عذاب ما را دیدند، گفتند: «الان به خدای یگانه ایمان آوردیم و به بت‌هایی که شریکش کرده بودیم، کافر شدیم!» ۸۴ ولی وقتی عذاب ما را دیدند، دیگر ایمانشان به دردشان نخورد. این راه‌وروش خداست که از دیرزمان در میان بندگانش جاری است. آنجاست که بی‌دین‌ها می‌بینند سرمایه‌ی عمرشان را باخته‌اند! ۸۵

سوره فصلت

به نام خدای خوب مهربان

حَا، مِیم. ۱

این قرآن فرستاده‌ای است از طرف خدای بزرگوار مهربان؛ ۲ کتابی که برای مردم خوش فهم، آیه‌هایش مشروح است و به زبان رسای عربی است. ۳ همچنین، مژده‌رسان است و هشداردهنده؛

ولی بیشتر بی‌دین‌ها روگردان می‌شوند و در نتیجه، توفیق شنیدن آیه‌هایش را ندارند. ۴ می‌گویند: «درباره چیزهایی که ما را به آن دعوت می‌کنی، دل‌هایمان سفت است و گوش‌هایمان سنگین! و بین ما و تو دیوار بلند بی‌اعتمادی است؛ بنابراین تو به کار خودت مشغول باش و ما هم به کار خودمان.» ۵

بگو: «من هم آدمی‌ام، مثل شما؛ با این فرق که به من وحی می‌شود: 'معبودتان معبودی یگانه است.' پس در پرستش او ثابت قدم باشید و از او آمرزش بخواهید. وای بر بت‌پرست‌ها! ۶ همان کسانی که صدقه نمی‌دهند و آخرت را باور ندارند. ۷ در مقابل، مسلمانانی که کارهای خوب کرده‌اند، پاداشی بی‌پایان در انتظارشان است.» ۸

بگو: «آیا شما یکتایی کسی را انکار می‌کنید که زمین را در دو مرحله آفرید و برایش همتایانی قرار می‌دهید؟!» او صاحب اختیار جهانیان است. ۹ در زمین و روی آن، کوه‌هایی استوار پدید آورد و زمین را سرشار برکت کرد و در تمام فصل‌های چهارگانه، به اندازه نیاز همه موجودات، مواد غذایی آفرید. ۱۰ آن وقت، به آفرینش آسمان پرداخت، درحالی‌که آسمان از توده گازی فشرده‌ای تشکیل شده بود. ۱ به آسمان و زمین فرمان داد: «خواستہ و ناخواستہ به صحنه وجود بیایید.» گفتند: «همه ما با کمال میل آمدیم!» ۱۱

آن توده‌گازی را در دو مرحله به صورت هفت آسمان، منظم ساخت و کارهای هر آسمان را به فرشتگان همان آسمان وحی کرد. آسمان دنیا را هم با چراغ ستاره‌ها چشم‌نواز ساختیم و از دسترس شیطان‌ها حفظش کردیم.^۱ این است اندازه‌گیری آن شکست‌ناپذیر دانا. ۱۲

با این همه دلیل روشن اگر دعوت را نپذیرفتند، بگو: «شما را می‌ترسانم از عذابی مرگ‌بار، مثل عذاب عاد و ثمود!» ۱۳

وقتی پیامبران، از هر راهی می‌شد، سراغشان آمدند که: «جز خدا را نپرستید»، آن‌ها گفتند: «اگر خدا می‌خواست او را بپرستیم، خب فرشته‌هایی به پیامبری می‌فرستاد! ما دینی را که مأمور رساندنش هستید، باور نمی‌کنیم.»^۲ ۱۴

اما قوم عاد، در جامعه بی‌جهت تکبر کردند و گفتند: «از ما قوی‌تر کیست؟! مگر نمی‌بینند خدایی که آن‌ها را آفریده، قوی‌تر از آن‌هاست؟! با همین خیال باطل، همیشه آیه‌هایمان را انکار می‌کردند. ۱۵ سرانجام، در روزهایی نحس، تندبادی سرد و استخوان‌سوز سروقتشان فرستادیم تا در همین دنیا، بی‌آنکه یار و یآوری داشته باشند، خفت و خواری را به آن‌ها بچشانیم. البته که عذاب آخرت به مراتب خفت‌بارتر است! ۱۶

و اما قوم ثمود: آن‌ها را هم راهنمایی کردیم؛ ولی گمراهی را بر هدایت ترجیح دادند. پس به‌سزای کارهای زشتشان صاعقه‌ای مرگ‌بار و خوارکننده‌گریبانشان را گرفت. ۱۷ مؤمنانی را هم که مراقب رفتارشان بودند، نجات دادیم. ۱۸

روزی فرا برسد که دشمنان خدا را دسته‌جمعی به طرف آتش می‌برند و به صفشان می‌کنند. ۱۹ وقتی همه در کنار آتش حاضر شوند، چشم و گوش و پوستشان درباره‌ کارهایی که می‌کرده‌اند، برضدشان شهادت می‌دهند! ۲۰

۱. آیه‌های ۱۶ به بعد حجر (ص ۲۶۳) و ۶ به بعد صافات (ص ۴۴۶) را ببینید.

۲. پاسخ این بهانه‌جویی در آیه ۹ سوره انعام (ص ۱۲۹) آمده است.

به پوستشان اعتراض می‌کنند: «چرا برضد ما شهادت دادید؟!» می‌گویند: «ما را خدایی به حرف درآورده که هر موجودی را به حرف درآورده است!» بله، اوست که اول بار آفریدتان و فقط به سوی او هم برتان می‌گردانند. ۲۱ اینک پنهانی گناه می‌کردید، از ترس آن نبود که چشم و گوش و پوستتان برضدتان شهادت بدهند؛ بلکه خیال می‌کردید خدا خیلی از کارهایتان را نمی‌فهمد. ۲۲

همین خیال‌های خامتان درباره خدا بود که شما را به تباهی کشاند و دست‌آخر سرمایه عمرتان را باختید. ۲۳ پس صبر کنید یا نکنند، همان آتش جایگاهشان است. اگر هم فرصتی برای جبران بخواهند، تقاضایشان رد می‌شود. ۲۴

بر اثر بی‌لیاقتی‌شان، همنشین‌های نابابی را در دنیا نصیبشان کردیم که لذت‌های حال و آرزوهای دورودراز را در نظرشان رنگ و لعاب دادند. وعده عذاب درباره‌شان، به همراه گروه‌هایی از جتّیان و آدمیان قبلی‌شان، حتمی شد؛ چون که در واقع، آن‌ها سرمایه عمرشان را باخته بودند! ۲۵

سران بت پرست مکه به مردم می‌گفتند: «به این قرآن گوش ندهید و وقت قرآن خواندن محمد سروصدا راه بیندازید؛ شاید بر او غالب شوید!» ۲۶

به چنین بی‌دین‌هایی حتماً غذایی سخت می‌چشانیم و آن‌ها را بابت بدترین کارهایشان حتماً مجازات می‌کنیم. ۲۷ این سزای دشمنان خداست؛ همان آتشی که در آن اقامت دائم دارند، به سزای اینکه آیه‌های ما را انکار می‌کردند. ۲۸

در جهنم، بی‌دین‌ها می‌گویند: «خدایا، جتّیان و آدمیانی را که گمراهمان کردند، نشانمان بده تا زیر پایمان لگدمالشان کنیم.» ۲۹

البته کسانی که گفتند: «صاحب اختیارمان خداست» و پای حرفشان ایستادند، فرشتگان در هنگام مرگ بر آنان فرود می‌آیند که: «نترسید و غصه نخورید! مژده باد شما را به بهشتی که در دنیا به شما وعده می‌دادند. ۳۰ ما دوستان شما در زندگی دنیا بودیم. در آخرت هم دوستانتان خواهیم بود. در بهشت هرچه دلتان بخواهد، برایتان مهیاست و هرچه تقاضا کنید، برایتان فراهم است. ۳۱ ضیافتی است از طرف آمرزنده‌ای مهربان.» ۳۲

کیست خوش گفتارتر از کسی که به طرف خدا دعوت کند و کار خوب بکند و بگوید: «من تسلیم خدایم؟» ۳۳ خوبی با بدی یکی نیست. جواب بدی را با خوبی بده، آن هم با بهترین روش. اگر این طور کنی، آن کسی که بین تو و او دشمنی بوده است، یک دفعه مثل دوستی صمیمی می‌شود! ۳۴

این خصلت را فقط به کسانی می‌دهند که صبور باشند. یا به عبارتی، این را فقط به کسانی می‌دهند که از ظرفیت والای روحی برخوردار باشند. ۳۵ اگر شیطان خواست با وسوسه‌ای زیر پایت بنشیند، به خدا پناه ببر؛ زیرا فقط اوست شنوای دعاها و دانای نیازها. ۳۶

از نشانه‌های یکتایی خدا شب و روز است و خورشید و ماه. اگر می‌خواهید خدا را بندگی کنید، در برابر خورشید و ماه سجده نکنید؛ بلکه در برابر خدایی سجده کنید که آن‌ها را آفریده است. ۳۷

اگر بت پرست‌ها خودشان را بالاتر از این می‌بینند که خدا را پرستند، نگران نباش. کسانی که به خدا نزدیک‌اند، شب و روز او را به پاکی یاد می‌کنند و از این کار دل زده نمی‌شوند. ۳۸

۱. این یکی از چهار آیه سجده‌دار قرآن است که اگر تمام آیه را بخوانی یا بشنوی، لازم است فوراً به سجده بروی. توضیحات بیشتر را در پاورقی آیه ۱۵ سوره سجده (ص ۴۱۶) ببینید.

از نشانه‌هایش این است که زمین را بی‌حال می‌بینی؛ ولی وقتی سیرایش می‌کنیم، به جنب و جوش می‌افتد. همان کسی که زمین مرده را زنده می‌کند، زنده‌کنندهٔ مردگان هم هست. چون او از عهدهٔ هر کاری برمی‌آید. ۳۹

کسانی که در فهم آیه‌ها و نشانه‌های ما به بیراهه می‌روند، از چشم ما مخفی نیستند؛ آیا آن‌که در آتش انداخته می‌شود، بهتر است؟ یا آن‌که به صحنهٔ قیامت آسوده خاطر پامی‌گذارد؟! هر کاری می‌خواهید، بکنید. خدا کارهایتان را می‌بیند. ۴۰
کسانی که باور نمی‌کنند قرآن آمده است تا آن‌ها را به خودشان بیاورد، جهنمی‌اند. قرآن کتابی است شکست‌ناپذیر ۴۱ که نه حالا و نه بعدها هیچ باطلی در آن راه ندارد؛ زیرا فرستاده‌ای است از طرف کاردرس‌ستودنی. ۴۲ هر حرفی به تو وحی می‌شود، همان حرفی است که به پیامبران قبل از تو وحی شد: آمرزش خدا گسترده است و در عین حال مجازاتش شدید! ۴۳

به فرض، قرآن را به زبان غیرعربی می‌فرستادیم، می‌گفتند: «چرا آیه‌هایش واضح نیست؟ کتاب غیرعربی و مخاطب عرب‌زبان؟!» بگو: «قرآن برای مؤمنان مایهٔ راهنمایی و درمان است؛ ولی برای بی‌دین‌هایی که گوش‌هایشان سنگین است، نامفهوم. انگار از جایی دور صدایشان می‌زنند!» ۴۴

به موسی هم کتاب تورات را دادیم؛ ولی بر سر آن اختلاف پیش آمد. اگر خدا مقدر نکرده بود که مردم مدتی در زمین زندگی کنند، کار یهودی‌ها یکسره می‌شد! البته آن‌ها هنوز هم دربارهٔ تورات بدجور شک دارند. ۴۵

هرکه خوبی کند، به خودش سود می‌رساند و هرکه بدی کند، به خودش ضرر می‌زند؛ و گرنه خدا به بندگان کمترین ظلمی نمی‌کند. ۴۶